

بە قسەى حيزبەگانى عىراق شەقامى شىعى عىراق دژى خەلكى كوردستانە

14-12-2020

نووسەرەگان

ئاكو محەممەد

كورتە : خالىك كە لە چەند سالى رابردوودا لەلايەن سىياسەتكار و پەرلەمانتارانى شىعى عىراقەوہ لە كۆبوونەوہكاندا بە شاندى كوردستانىيەكان دەگوترىت لە بەغدا، بەلام بو خەلكى باس ناكەن ئەوہيە: لە ترسى توورەيى شەقامى خومان ناتوانين بودجە و مووچە بو ھەريمى كوردستان بنيرين، ئيمە دەمانەويت خومان بەربژير بكەينەوہ و لە پەرلەمان و حكومت دا لە شوينى خومان بمينيئەوہ، بويش ناتوانين شەقام لە خومان توورە بكەين. بو ئەوہى دەنگەكانمان لە دەست نەدەين نابى پارەتان بو بنيرين.

خالىڭ كە لە چەند سالى رابردوودا لەلايەن سىياسەتكار و پەرلەمانتارانى شىعەى عىراقەو لە كۆبوونەووەكاندا بە شاندى كوردستانىيەكان دەگوترىت لە بەغدا، بەلام بۇ خەلكى باس ناكەن ئەوئەو: لە ترسى تووڤەي شەقامى خۇمان ناتوانىن بودجە و مووچە بۇ ھەريمى كوردستان بنىرين، ئىمە دەمانەوئەت خۇمان بەررۇزىر بەكەينەو و لە پەرلەمان و حكومت دا لە شويىنى خۇمان بىمىنىنەو، بۇيەش ناتوانىن شەقام لە خۇمان تووڤە بەكەين. بۇ ئەوئەو دەنگەكانمان لە دەست ئەدەين نابى پارەتان بۇ بنىرين.

ئەو خالە جىگەى ھەلئەستە لەسەر كوردنىكى يەكجار زۇر قوولە، پىويستى بە لىكۆلەينەوئەوئەكى وردە، ئايا ئەوئەو راستە يان نا؟ ئەگەر راستە چۇن ئەو ھەست و ھەلئەستە دۇى كوردستان لە شەقامى شىعەى عىراق دا دروستبوو، لەكاتىكدا ھەردوولا ھاسووزى يەكتر بوون بۇ ماوئەى 82 سال؟

يەككە لەو تايبەتمەندىيانەى كە لەلايەن حىزبەكانى كوردستان و حىزبە شىعەيە بەرھەلستكارەكانى رۇئىمى سەدامەو شائازى پىو ھەكرا ئەوئەبوو، كە دەسەلتادارانى عىراق سەرەراى ھەموو ھەولەكانىان نەيانتوانى شەرى حكومتەكانى عىراق لەگەل پىشمەرگەدا بەكەن شەرى كورد و ەرەب، لەو رووئەوئەو زۇر ھەلئەستە سەر كوردايەتى كورد و مەرجەعەكانى شىعە ھەن لە مۆزوى ھاوچەرخ دا لەرووى پىشتگىرىكردن لە يەكتر كە لە مۆزوى پەيوەندى ھەردوولادا ون نابن.

ئەگەر وادابىننىن قسەى ئەو سىياسەتقان و پەرلەمانتار و حىزبانە راستە كە وادەلەين و شەقامى شىعەى عىراق دۇى بودجە و مووچەدانە بە ھەريمى كوردستان، واتە دۇى كورد و كوردستانە. بەلام دىسانەوئەوش ئەوئەو ھەلەى خەلكى شىعەى عىراق نىيە، بەلكو تاوانى ئەو حىزبە شىعەئەى عىراقە كە كورد و شىعەيان كوردوئەتە دووژمنى يەكتر، بۇ شارەندەوئەى خراب بەرئەوئەبەردنى عىراق كە سەرەراى داھاتى يەك تولىون و 300 مليار دۇلار لە دواى رووخاندنى رۇئىمى سەدامەو، كەچى خەلكەكەى بەوشوئەوئە ھەزار و بىكار و بى خزمەتگوزارىيە.

عىراق بەپى راپۇرتى سالى رابردووى رىكخراوى شەفافیەتى نۆدەوئەلتى لەنۆو وئاتە ھەرە گەندەلەكانى جىھاندا ژمارە 18 يە. ئەگەر ئىستە ھەموو پەرلەمان و حكومتەى عىراق بەخەبە بەر تاقىكردنەوئە و ئالنگارى ئەوئەو ژمارەى فەرمانبەران و مووچەخۇرانى عىراق (بەبى ھەريمى كوردستان) رابگەيىنن، نازانن. ھەرەك وەزىرى پلاننانانى عىراق خالد بەتال مانگى ئوكتۇبەرى ئەمسال بە ئاشكرا رايگەياند "ژمارەى وردمان نىيە"، لەكاتىكدا زياتر لە ھەشت ملليون كەس وەك فەرمانبەر و مووچەخۇر مانگانە پارە لە حكومتەى عىراق وەردەگرن.

دوو جارە ھەندىك ئەندامى پەرلەمان داوا لە حكومتەى عىراق دەكەن بايوئمەترى بكات بۇ رووئەوئەوئەى ژمارەى فەرمانبەرانى، كەچى حكومت لە ترسى ئەوانەى لە حكومت بەھىزترن، ناتوانى بىكات.

دەولەتەىك ژمارەى دانىشتووانى نەزانىت، چونكە ناتوانى سەرژمىرى بكات، ژمارەى فەرمانبەران و مووچەخۇران و ھىزە چەكدارەكانى نەزانىت بەپى ژماردىكى راستەقینە، دەولەتەىك يەككە لە گەورەترىن فرۇشيارانى نەوت بىت و يەككە لە بى خزمەتگوزارىترىن دەولەت بىت، دەولەتەىك سىياسەتشانەكانى بلین ناتوانىن بودجە و مووچەى ھەريمىكى وئاتەكە بەدەين چونكە زۆرىنەى گەلەكەى دۇى ئەوئەو، ئەم دەولەتە بە دەست ئەو بەرئەوئەبەرانەوئە چاوەپوانى چە دوارۇژنىكى لىدەكرىت؟

عىراق پارەيەكى زۇرى تىرۇزا، بەلام چونكە جياكارى و شەرى مەزھەبى كرىدىيە ئائارامترىن وئاتى جىھان، پارەيەكى يەكجار زۇرى بە گەندەلى بەھەدەر چوو، بەبى ئەوئەو حكومت و كەرتى تايبەت گەشە بكات. ھەريمى كوردستان بركى زۇر كەم لەو بودجەيەى وەرگرتوو و لەنۆوان 5-12 مليار دۇلار بوو، چونكە ئارام گەشەسەندنىكى زۇرى بەخۆيەوئە بىنيو، بەلام ئىستا ھەندىك سىياسەتقانى عىراق بە خەلكى عىراق دەلەين كارگە و مۆلەكانى كوردستان بە پارەى حكومت بنیادنراو، لەجياتى ئەوئەو بىر لەو بەكەنەوئە جياكارى مەزھەبى و نەتەوئەبى راگرن و ئارامى دروستبەكەن، بۇ ئەوئەو خەلكى عىراق پىشكەوتن بىينىت.

تائىستا دانىشتوويەكى بەسەرە و بەغدا سووكايەتى بە خەلكى كوردستان نەكردوو، بەلام ھىزە چەكدارەكانى عىراق و سىياسەتقان و گرووپە سىياسەكان زۇر جار سووكايەتەيان بە پىرۆزىيەكانى و ھەستى گەلى كوردستان كوردو، كەواتە راست نىيە خرابىيەكان بە بىانووى شەقامەوئە پاساو بەدريز.